

vo **ING** belang

Interview met voorzitter Age Knossen:

**“Samen iets neerzetten,
daar krijg ik energie van”**

Doorwerken en pensioen uitstellen tot AOW ingaat?

7 **Daverende kick-off van
VO-ING in Amersfoort**

*Bestuurslid Pensioenfonds ING
Peter van Meel:*

13 **‘Ik wil bereiken dat het
Pensioenfonds over vier jaar
net zo solide is als nu’**

van de redactie

Ja, die nog niet gepensioneerde oud-medewerkers van ING. Daarover spreken de bestuursleden momenteel vaak. Want de groei van de vereniging is iets dat de niet alleen de nieuwe voorzitter Age Knossen stevig op het netvlies heeft staan, maar alle bestuursleden.

Hoe boeien we deze doelgroep die vaak nog volop aan het werk is en nog even op hun pensioen moet wachten? Het eerste en allerbelangrijkste argument is natuurlijk onze inspanningen om onze belangen bij het Pensioenfonds ING (PFI) en het ING CDC fonds te behartigen. Via constructief overleg met de fondsen maar ook als het moet als luis in de pels waarbij wij ons het kaas niet van het brood laten eten. Er is veel aan de hand in de economie. In de recente troonrede werd over pensioenen amper gerept. Zeer tot ongenoegen van menige ouderenorganisatie.

Als de politiek er niet mee bezig is, moet de vereniging een flinke vuist kunnen maken. Naar onze eigen pensioenbeheerder en in koepelorganisaties voor ouderen. Pensioenen zijn immers té belangrijk om deze aan het toeval en de goedwillendheid van anderen over te laten.

Daarvoor hebben we een flink ledenbestand nodig, liefst eentje die groeit. Het idee leeft om deze actieve doelgroep te interesseren met netwerkbijeenkomsten en ze aan te spreken met moderne communicatiemiddelen.

Met deze nieuwe editie van VO-ING Belang willen we onderstrepen dat goede informatievoorziening een sleutel is tot een bloeiende vereniging.

In deze editie deelt de voorzitter zijn eerste indrukken en gedachtes met ons. Voorzitter Age Knossen houdt van bruggen bouwen. In combinatie met de zorgende aard die zijn agrarische roots hem meegaven, mogen we hoge verwachtingen koesteren. De eerste resultaten klinken als een klok: de kick-offdag op 20 september en de bosdag eerder die maand zetten de toon van de opgewekte muziek van het nieuwe bestuur en de ledenraad.

Ook Peter van Meel, bestuurslid van Pensioenfonds ING licht in deze editie het PFI-beleid toe. Soliditeit in turbulente economische tijden staat bij hem voorop. Een zeer geruststellende constatering van deze belangrijke gesprekspartner van de VO-ING. Het inzetten van deze actieve nog niet gepensioneerde doelgroep in het bestuur van de vereniging zal zeker uitwerken in de aantrekkelijkheid van de vereniging om anderen uit die doelgroep als leden aan te trekken. Ja die nog niet gepensioneerde oud-medewerkers ... daarmee gaat het wel goed komen.

De kernredactie

Inhoud:

19 PUZZEL MEE

20 MEET & GREET

- › *Voor oud-collega's,
in Veenendaal en Leiden*

22 VERENIGINGSNIEUWS

- › *Met de aanbieding Wijn
van de maand, In memoriam
en de nieuwe leden*

24 MIJN CREATIE

*Saxofonist Ben Douwes en
zijn NMB Band*

4 INTERVIEW

Age Knossen

"Samen iets neerzetten, daar krijg ik energie van"

Impressie:

7 Daverende kick-off van VO-ING in Amersfoort

13 UW BELANG

11

Voldoening buiten de comfortzone

De drive van ledenraadslid Sanne-Lot van Ulzen

- PFI-bestuurslid Peter van Meel: **'Ik wil bereiken dat het Pensioenfonds over vier jaar net zo solide is als nu'**
- Commissie Pensioenen: **Doorwerken en pensioen uitstellen tot AOW ingaat?**
- Commissie SEB: **Zilveren Kruis: 'Laat je medicatie beoordelen'**
- **Aandacht voor vrijwilligerswerk**

Colofon: VO-ING belang is het ledenmagazine voor de leden van de Vereniging Oud-medewerkers ING Bank.

Uitgever

Stichting Bovom, Paul Barten.

Kernredactie

Paul Barten,
Hans Nijenmanting,
Ewald Wagenaar,
Gerard van Weerdhuizen.

Vormgeving

BADE Creatieve Communicatie

Productie

Graphic Support

Redactieadres

Administratie VO-ING,
Gerard van Weerdhuizen,
Postbus 499, 1400 AL Bussum,
e-mail: info@vo-ing.nl.
Actueel nieuws over de VO-ING
is te vinden op de website
www.vo-ing.nl.

Ledeninformatie

Voor vragen over het lidmaatschap, de collectieve belangenbehartiging op het gebied van pensioenen en op sociaal terrein of om een adreswijziging doorgeven, neemt u contact op met de administratie.
De redactie behoudt zich het recht voor om ingezonden teksten in te korten.

Contact

Postbus 499
1400 AL Bussum
telefoon 035 71 10 298
email info@vo-ing.nl
rek nr. NL53INGB0653892071
www.vo-ing.nl

© VO-ING, Bussum, 2016.

**“Samen iets
neerzetten,
daar krijg ik
energie van”**

Voorzitter Age Knossen

De vriendelijke Fries. Zo mag je de kersverse VO-ING-voorzitter wel noemen. Aan zijn eettafel in het Noord-Hollandse Westzaan, met uitzicht op uitgestrekte veenweidegebieden en de oer-Hollandse pelmolen “het Prinsenhof”, vertelt hij desgevraagd over zichzelf en zijn doelen met de nieuwe vereniging.

In de Zaanse berging van Age Knossen (66) staat een Kubota. Een wat? Een Kubota is een mini-tractor met maaidek en takkenversnipperaar. Het vertelt eigenlijk in een notendop het hele levensverhaal van Age Knossen. Geboren op het platteland van Friesland – regio Gaasterland - was hij voorbestemd om het veehouderijbedrijf van zijn vader over te nemen. Maar op de lagere landbouwschool werd duidelijk dat dit niet zijn weg zou worden, gezien de hoge rapportcijfers. Na zijn afstuderen als bedrijfs econoom in Groningen kwam hij in de financiële dienstverlening terecht

overkwam je. Voor een van de latere functies was ik verbindende schakel tussen – ogenschijnlijk - tegengestelde belangen van het kantorennetwerk en het hoofdkantoor. Daar heb ik veel bruggen moeten bouwen en ik merkte dat dit alleen lukte door samen te werken en elkaars werelden te begrijpen.”

Niet van de conflicten dus...

“Ik ben niet de man van het uitlokken van conflicten. Liever door samenwerking komen tot werkbare afspraken. Dat is waarschijnlijk die Friese achtergrond. Mijn integriteit werd altijd

ING wil ik tot een goed functionerende vereniging komen, die een aantrekkelijk aanbod heeft voor de huidige leden, maar ook voor oud-ING Bank werknemers die nog actief zijn op de arbeidsmarkt, noem ze onze 40-plussers.”

Wat ga je doen daar te komen?

“We hebben in september al een bosdag gehouden met het nieuwe bestuur om samen na te denken over die vraag. Een van belangrijke taken is het organiseren van sociale activiteiten en netwerkborrels. Omdat ledenbinding een taak is die ook tijdelijk (gedeeltelijk)

...komen tot een goed functionerende vereniging.

bij de toenmalige Nederlandse Credietbank en kort daarna bij de NMB en tot 2014 bij de ING.

Hoe kijk je terug op je carrière?

“Ik ben al sinds mijn studie cijfermatig georiënteerd. Via die weg kwam ik met alle facetten van de organisatie in aanraking. Ik heb eigenlijk nooit bewust aan carrièreplanning gedaan. Veel heb ik al doende geleerd: in de kantorenorganisatie waar ik de eerste vijftien jaar van mijn loopbaan gefunctioneerd heb, pakte ik direct iets op als er wat langs kwam. Nieuwe functies en taken: het

geroemd. Ik heb geen pokerface en kijk liever naar hoe risico's beheerd kunnen worden. Ik zit er rationeel in en zal niet star vasthouden aan een standpunt als anderen mij weten te overtuigen van hun gelijk. Als leidinggevende streefde ik ernaar om anderen een uitdaging te geven en hen zelf met oplossingen te laten komen.”

Wat is je geheim?

“Alle opties uitwerken. Een voorstel goed voorbereiden en mijn dossiers altijd goed kennen. En daarin zit natuurlijk wel een sturend effect. Voor de VO-

nog buiten de vereniging is belegd (om de continuïteit tijdens de reorganisatie van de vereniging te waarborgen), een niet-alledaagse maar begrijpelijke structuur, is het belangrijk dat we snel bruggen bouwen tussen die commissie en onze vereniging.”

En wat is je streven met de ledenraad?

“De ledenraadsleden vormen de oren en ogen van de vereniging. Van daaruit moeten de signalen van de leden klinken. Daar worden de belangen van de leden geborgd. De pensioenbelangen-

Age Knossen

Op de lagere landbouwschool zag de directeur het al aan zijn te hoge cijfers: 'Jij hoort hier niet'. Het werd een switch naar de HBS in Sneek en een academische titel tenslotte voor bedrijfseconomie in Groningen. Het werd de financiële wereld: van accountmanager en specialist tot leidinggevende en directeur. Age zat veel in de regio. Zijn eerste baan was bij de Nederlandse Credietbank dat later Fortis werd en nu ABN Amro heet. Toen hij een keer werd gepasseerd voor een vacante functie maakte hij meteen de overstap naar de NMB. In de kop van Noord-Holland en de Zaanstreek in het bijzonder. Daarna adjunct-directeur regio Noord-Holland. Na 1997 zat hij op het hoofdkantoor om de afdeling Kantorenorganisatie op te richten ("bouwen, budgetteren en beoordelen, de 3 B's") en om de overgang van de regio- naar districtsorganisatie te begeleiden. Age werd in 2004 de verbindende schakel tussen het hoofdkantoor en het kantorennetwerk bij de implementatie van de nieuwe klantbedieningsconcepten onder leiding van Ralph Hamers. Daarna een jaar waarnemend divisiedirecteur bij ING Bank. Vervolgens drie jaar Postbank. Hij heeft zijn loopbaan afgesloten met de oprichting van de afdeling Klant Informatie Management (KIM) die zich bezig hield met klantprocessen te herontwerpen, analyse van "big data", bankbrede complianceprojecten en klantmonitoring.

Hij is verder actief als redacteur van het verenigingsblad, de website en de facebookpagina van de lokale korfbalvereniging, voorzitter van de sponsorcommissie, "trekker" bij de Roda Korfbal Academie voor talentvolle jeugdspelers, voorzitter van Roda's Club van 100 en een van de auteurs van het jubileumboek Roda 100 jaar (te verschijnen in 2018).

behartiging is belegd bij de Commissie Pensioenen, onderdeel van de stichting Bovom. Samen met de voorzitter van VO-NN hebben wij een beslissende stem in het Bovom-bestuur. De ledenraad keurt het beleid uiteindelijk goed of af. Maar veel liever zit ik eerder met de commissies aan tafel om vooraf te overleggen."

Je zit als voorzitter nog in de 'wittebroodsweken'. Wat zag je?

"Dat de VSI met de nieuwe verenigingen en de stichting Bovom een professionele organisatie heeft neergezet en daarbij zorgvuldig te werk is gegaan. Er is nu een niet-hiërarchische vrijwilligersorganisatie waaraan ik net als veel anderen veel plezier denk te gaan beleven. Ook zie ik dat de belangenbehartiging goed is geborgd en dat er een goed secretariaat functioneert. En met dat laatste staat of valt een vereniging. En verder? Ik zie dat er weinig met social media wordt gedaan."

En wat ga je op korte termijn doen?

"Nu eerst vragen stellen. Bijvoorbeeld of de 40- en 60-plussers in de vereniging vinden dat er al voldoende is, zoals netwerkgelegenheid of sociale activiteiten, en wat ervoor nodig is om het 'goed' te laten zijn. Misschien is dat al zo, maar dat weet ik nog niet. Mogelijk gaan we als bestuur kijken hoe de belangenbehartiging van oud-werknemers bij andere grote financiële bedrijven is georganiseerd. Wat kunnen we nog van hen leren? Wat kunnen we verbeteren?"

Waar krijg je energie van?

"Ik krijg energie om samen iets neer te zetten; in dit geval een goed functionerende vereniging. We hebben in dit verband al een 'long list' opgesteld met nieuwe ideeën waarmee we de komende periode aan de slag willen."

En hoe zit dat nu met die Kubota van je?

Echtgenote Ria: "Age heeft iets met farming, zo heet dat tegenwoordig." Met een mengeling van trots en verlegenheid zegt Age: "Die heb ik gekocht om het veenweidegebied hierachter te kunnen maaien, want de boeren doen dat niet meer. Maar in de praktijk houd ik hiermee het gras kort van het sportveld hier in de buurt. Greenkeeping zouden de golfers zeggen. Komt natuurlijk door die agrarische roots." (Ewald Wagenaar)

Welkom gasten
Ledenbijeenkomst
VO-ING

Daverende kick-off van VO-ING in Amersfoort

*Landelijke najaarsvergadering op
20 september in De Flint, Amersfoort.*

Met ruim 450 leden in de Flint in Amersfoort, ging de kick-off van de VO-ING als van een leien dakje. Onder leiding van dagvoorzitter Peter Barneveld kwam er veel informatie van het podium. >

Presentatie nieuw bestuur VO-ING

Met veel gevoel voor humor introduceerde Peter Barneveld de vijf nieuwe VO-ING bestuursleden bij de leden: Age Knossen, Pieter Pouwels, Willem Jan van Munster, Frank Sukel en René Toorenburgh. Aan het eind daarvan gaf hij het woord aan voorzitter Age Knossen. Natuurlijk keek iedereen uit naar de toespraak van de nieuwe voorzitter. Hij zet met het nieuwe bestuur koers op de doelgroep: zij die nog midden in hun

Frank Sukel – evenementen

carrière staan, maar om welke reden dan ook niet langer werkzaam zijn bij ING Bank. Het bestuur ontwikkelt beleid voor het opzetten van een aantrekkelijk lidmaatschap voor deze oud-ING'ers die vaak nog actief zijn op de arbeidsmarkt.

Age Knossen – voorzitter

Age wees op de inzet van social media, naast de bestaande communicatiekanalen, waaronder het ledenmagazine Belang, om dit doel te bereiken. In de zeven rayons zullen activiteitenteams een aansprekend jaarprogramma samenstellen dat toegankelijk zal zijn voor alle leden, dus ook voor die uit de andere rayons. Het bestuur wil de aanmeldprocedure voor deze activiteiten eenvoudiger maken, net als de verrekening van de eigen bijdrage. “De komende periode willen we goede en korte communicatielijnen opzetten.

Pieter Pouwels – penningmeester

René Toorenburgh – evenementen

Willem Jan van Munster – secretaris

Alles staat in het teken van een goed functionerende vereniging waarbij sociale activiteiten en netwerkborrels belangrijk zijn, net als de belangenbehartiging”, aldus Age.

Dank en afscheid Peter Veltheer

Na de toespraak van Age werd Peter Veltheer op het podium geroepen. Voor zijn jarenlange grote inzet voor een groot aantal activiteiten voor de VSI heeft het bestuur besloten om hem tot het eerste erelid van de VO-ING te benoemen.

Zij waren er bij...

Annie Somberg:

“Ik heb vroeger bij ING Hypotheken gewerkt. Het is niet de eerste keer dat ik een landelijke bijeenkomst bezoek. Voorheen was ik lid van regio Noord-Holland. Ik heb het verhaal over het pensioen als heel positief ervaren.”

Colette Zonsveld:

“Vroeger zat ik in de activiteitencommissie van regio Noord-Holland. Een goeie groep.”

Gerard Kaandorp:

“Dit is de eerste keer dat ik op een grote bijeenkomst aanwezig ben. Het is pure interesse. Ik ben een slaper en heb ING voortijdig verlaten. Over anderhalf jaar ga ik met pensioen.”

De heer Imamkhan in de middagpauze:

“Ik heb niet altijd hoge verwachtingen van zulke bijeenkomsten. Je hoopt wel op nieuwe ontwikkelingen. Ik zie bekende gezichten en ben ik benieuwd naar het middagprogramma met sprekers over zorgverzekering en leefstijl.”

Pensioenfonds ING

Een bijzonder helder verhaal over de stand van zaken bij het ING-pensioenfonds (71.000 deelnemers, €29 miljard belegd vermogen) over de dekkingsgraad werd verzorgd door Aldrik Venemans (directeur pensioenbureau PFI). Er zijn veel maatschappelijke en actuele factoren die de pensioenen beïnvloeden. Naast de toenemende levensverwachting en de lage rentestand, zijn er de deflatie, een mogelijke Brexit, veranderende wet- en regelgeving, alsmede wijzigingen in het pensioenstelsel die voor veel dynamiek zorgen. Het beleid van de PFI is gericht op stabiliteit: prudentie, risicobeheersing en onder meer indexatie staan op het netvlies gegrift van het PFI-bestuur. En met succes: met een dekkingsgraad van 137 procent zit PFI ver boven het minimum dat De Nederlandse Bank eist (111 procent) en nog veel hoger dan het gemiddelde van andere pensioenfondsen in ons land (99 procent). Een van de toehoorders was lid Ton van der Ark. Hij vond het een goed verhaal: "Het is een moeilijke materie die duidelijk werd uitgelegd. Op zo'n bijeenkomst zie ik ook bekenden en dat maakt het gezellig."

Een andere luisteraar en lid Jos Tames bezocht eerder een dergelijke bijeenkomst: "Ik vond het een boeiend verhaal over het pensioen. Zelf heb ik nog wel specifieke vragen naar aanleiding van de presentatie. Die ga ik naderhand wel aan VO-ING stellen. Deze dag was de moeite waard!"

*Aldrik Venemans,
pensioenbureau PFI*

*Leonard Hofstra,
hoogleraar cardiologie VU
Medisch Centrum Utrecht*

In de middag sprak prof. dr. Leonard Hofstra, hoogleraar Cardiologie VU Medisch Centrum, over het voorkomen van een hartaanval. Hij vertelde over het zogeheten 'Happy'-programma, een afkorting van 'heart attack prevention program for you'. Een leerzame voordracht over preventie en lifestyle-interventie.

Een korte afsluiting van de middag was voor Xander Kers van ONVZ Zorgverzekeraar. Hij gaf een toelichting op de plannen van ONVZ voor een uitgebreid onderzoek onder ouderen naar leefstijl in relatie tot het voorkomen van valpartijen. Kers gaf aan dat uit onderzoek is gebleken dat van de 65-plussers die ernstig vallen 33% binnen drie jaar komt te overlijden. Voor het ONVZ-project wil hij graag samenwerken met VO-ING en zoekt hij

*Xander Kers,
ONVZ*

vrijwilligers. Zij krijgen gedurende de onderzoeksperiode een klein apparaatje mee dat alle bewegingen registreert. Op basis hiervan gaan de onderzoekers aanbevelingen formuleren die de gezondheid van ouderen moet bevorderen door onder meer het aantal valpartijen te reduceren.

Lokale activiteiten

Bestuursleden René Torenburg en Frank Sukel maakten tussendoor van de gelegenheid gebruik om de leden in de zaal op te roepen ideeën voor het organiseren van lokale activiteiten te schrijven op een speciaal blocnote dat daarvoor bij de entree beschikbaar was. Na afloop liet René weten: "We hebben nu een tiental ideeën binnengekregen. Dat varieert van een fietstocht en een boottocht tot een bezoek aan een landgoed. We gaan dit vertalen in activiteiten voor het komende voorjaar in de rayons." In de wandelgangen vatte bezoeker Jan Groeneveld de algehele opinie over de dag goed samen met: "Deze bijeenkomst is een positieve aftrap van de nieuwe vereniging."

Voldoening buiten de comfortzone

Ledenraadslid Sanne-Lot van Ulzen vertelt

De verkiezing van Sanne-Lot van Ulzen in de ledenraad voor rayon Midden was aanleiding om haar nader te vragen hoe zij aan de nieuw opgerichte vereniging vorm en richting wil geven.

“Ik was op zoek naar een zorgverzekeraar die een zorgpakket kon aanbieden dat aansluit bij de behoeften van mijn gehandicapte zoon. Zo kwam ik uit bij ONVZ Zorgverzekeraar met wie ING een contract heeft en zo ontvang ik dus ook ledenpost van de Vereniging Senioren ING (voorloper van VO-ING, HN). Daarop heb ik mij als lid aangemeld. Nieuwsgierig geworden heb ik mij verdiept in de statuten en opzet van de

nieuwe Stichting en heb ik mij kandideerd gesteld voor de ledenraad Rayon Midden.”

In de verkiezingsspecial van het ledenmagazine zeg je te willen opkomen voor mensen die je aangaan. Kun je dat verduidelijken?

“De toegevoegde waarde van de vereniging voor oud-medewerkers richtte zich tot de opsplitsing vooral op gepensio-

neerden van ING. Dat wil ik verbreden en op zoek gaan naar ‘slapers’, oud-medewerkers die om welke reden ook bij ING vertrokken maar daar wel pensioen hebben opgebouwd. Hun vertrek bij ING hoeft niet altijd negatief uitgelegd te worden. Dat kan ook positief uitpakken hebben. In het nieuwe ledenblad zou daarom veel meer tot uitdrukking mogen komen wat er van medewerkers is geworden die bij ING zijn weggegaan.

Sanne-Lot van Ulzen:

“Nadenken over hoe oud-medewerkers voordeel zouden kunnen hebben van een lidmaatschap van VO-ING.”

Naast aandacht voor gepensioneerden. We zouden eens kunnen nadenken over de manier waarop oud-medewerkers voordeel zouden kunnen hebben van een lidmaatschap van VO-ING, bijvoorbeeld door prijsvoordeel te bieden bij ex-ING'ers die een bedrijf hebben opgestart.”

Wat was je gevoel bij de eerste VO-ING-bijeenkomst(en)? Wat hoorde je en nam je waar?

“Het viel me op dat de werkzaamheden van de ledenraad enige overeenkomsten tonen met een Raad van Toezicht. Verder vond ik het opvallend dat ik de enige of één van de weinigen was bij ING, die vond dat men graag meer slapers wilde bereiken, Overigens vind ik de definitie van slaper best grappig. Ik snap dat het afgeleid is van het slapende pensioen, maar iemand die nog in het arbeidsproces zit een slaper noemen? Er zou iets anders voor bedacht moeten worden.”

Je bent een van de jongere én vrouwelijke ledenraadsleden. Hoe is dat voor jou?

“Ach, ben ik toch nog eens de jongste, het zal vast de laatste keer zijn. Ik voel me wel een beetje weer in de ING-hierarchie terugkomen, inderdaad omdat ik de jongste ben en nog werk. Ook in mijn Raad van Toezicht ben ik de jong-

ste. Ik heb er geen last van zolang ik zie dat ik serieus genomen word. Ik heb het idee dat het voor anderen soms meer wennen is. Dat is dan zo.”

Met welke onderwerpen binnen de vereniging heb jij affiniteit? Wat ga je het eerst doen?

“Ik wil me richten op de slapers. Hoe kunnen we hen motiveren om lid te worden? Korting op iets? Coaching? Hoe kun je slapers helpen om de overgang te versoepelen, zodat ze goed blijven terugkijken op hun tijd bij ING. En waarmee interesseer je ex-werknemers? Korting op producten? Advies over je financiële situatie? Ik wil me hierin gaan verdiepen. Het zou mooi zijn als we dit kunnen vragen aan mensen die vroeger bij ING werkten. Maar ook wil ik weten of slapers geïnteresseerd zijn in netwerkbijeenkomsten en waar die dan over zouden moeten gaan. En ik zou wel eens willen weten of de huidige communicatie past bij deze doelgroep. Zou bijvoorbeeld een online community niet beter passen bij de doelgroep van slapers?”

Waarom ben je bij ING weggegaan?

“Aanleiding tot werkverandering waren mijn toenemende verschillen in opvatting over de bedrijfscultuur bij ING. Maar, nog belangrijker, de zorg voor mijn gehandicapte zoon was een grote

belasting voor mij en die was nog moeilijk te combineren met mijn carrière. Ik heb lang geworsteld met het idee om van baan te verwisselen en andere dingen te gaan doen in mijn leven. Om uit je comfortzone te komen, de onzekerheid van inkomen en andere nadelige financiële consequenties. Het zijn zaken waarmee ik erg heb geworsteld.”

Hoe ziet je leven er nu uit?

“Door de zorgen met mijn zoon had ik te maken met veel afstemming tussen zorg en onderwijs. Samen met een voormalig stafmedewerker van mij bij ING hebben wij een tool ontwikkeld die dit veel eenvoudiger maakt. Wij hebben er ook de Nationale Jeugdzorgprijs mee gewonnen. Verder heb ik een boek geschreven ‘Samen kijken naar autisme’ dat geïnteresseerden bij mij kunnen bestellen. Maar ook ben ik toezichthouder bij Stichting MEE, die mensen met een beperking ondersteunt en hun netwerk op alle leefgebieden en in alle levensfasen helpt in stand te houden. Geen dag is voor mij dezelfde. Ik ben blij de stap gemaakt te hebben: uit de comfortzone te stappen in een onzekere toekomst die mij elke dag veel voldoening geeft.” (HN)

Sanne-Lot van Ulzen

Van 1991 tot 2009 werkte Sanne-Lot van Ulzen bij ING. Ze startte als trainee NMB en was vooral actief aan de bankkant. Eerst in de commercie, daarna vooral voor verandertrajecten en projecten. Meest spraakmakend was het opstellen van het businessplan van het latere Libertel, nu Vodafone. De laatste jaren werkte ze als directiesecretaris bij OPS&IT. Toen zij een gehandicapt kind kreeg heeft zij het roer omgegooid en is de zorgsector in Nederland gaan helpen veranderen. In 2014 won zij de Nationale Jeugdzorgprijs als bekroning voor het positieve werk. Zij is van oorsprong econoom en heeft sinds enige tijd een eerste toezichthoudende rol.

**PFI-bestuurslid
Peter van Meel**

13

UIT DE COMMISSIES

- › Doorwerken en pensioen uitstellen tot AOW ingaat?
- › Zilveren Kruis: 'Laat je medicatie beoordelen'
- › Aandacht voor vrijwilligers

16

'Ik wil bereiken dat het Pensioenfonds over vier jaar net zo solide is als nu'

Bestuurslid Pensioenfonds ING Peter van Meel

Pensioenfonds ING heeft de gouden Pensioen Pro Award voor het 'Beste Nederlandse pensioenfonds van 2016' gewonnen. Mede dankzij het behoudend beleggingsbeleid staat het pensioenfonds er goed voor. Reden om eens te praten met bestuurslid Peter van Meel die de pensioengerechtigden vertegenwoordigt en als aandachtsgebied onder meer het beleggingsbeleid heeft.

Sinds april 2016 bent u benoemd als bestuurslid namens de pensioengerechtigden. Zelf bent u, geboren op 30-12-1970, betrekkelijk jong, maar u heeft toch al een indrukwekkende loopbaan achter de rug. Wilt u hier iets over vertellen?

Peter: 'Na mijn opleiding econometrie ben ik begonnen bij de offerteafdeling van NN. In deze tijd heb ik mijn opleiding tot actuaaris gedaan om vervolgens bij het actuaariaat te gaan werken. In eerste instantie was ik vooral cijfermatig en analytisch aan het werk.'

Peter van Meel, bestuurslid Pensioenfonds ING:

"Het winnen van een prijs is een duidelijk signaal dat wij met z'n allen samen op de goede weg zijn."

Mijn interesse was en is breder. Daarom heb ik via diverse functies binnen NN en later buiten NN mij breder kunnen ontwikkelen, zodat ik ook de samenhang van factoren kan beoordelen en kan laten meewegen in beslissingen. In vele gevallen was ik betrokken bij afdelingen en organisaties die in de opbouwende fase waren. Dit betekende dat ik vaak samenwerkte in teamverband met collega's van verschillende disciplines. Iets wat ik altijd heel leuk heb gevonden, en nog vind, en waar ik nog steeds baat bij heb. Zeker ook binnen het bestuur.'

Wat houdt uw bestuurstaak in en waarom bent u de geschikte man voor deze baan?

'In 2015 is een vacature beschikbaar gekomen voor de functie van bestuurslid namens de pensioengerechtigden. Hierop heb ik gereageerd. Na het doorlopen van de selectieprocedure ben ik voorgedragen door het Verantwoordingsorgaan namens de pensioengerechtigden. Voor het besturen van een pensioenfonds zijn specifieke kennis en competenties nodig. Mijn opleiding gecombineerd met hetgeen ik in mijn loopbaan tot nu toe heb gedaan, sluiten aan bij de gevraagde kennis en competenties. Daarnaast is gezond boerenverstand ook belangrijk.'

Hoewel uw loopbaan zich gedeeltelijk heeft afgespeeld binnen ING en met name binnen NN, heeft u nu een eigen adviesbureau en bent u in feite een onafhankelijk adviseur. Is dit belangrijk voor uw functie als bestuurslid van het Pensioenfonds ING?

'Het is belangrijk om als bestuurslid onafhankelijk te handelen. Natuurlijk ben ik bestuurslid namens de pensioengerechtigden, maar een kernprincipe van goed pensioenfondsbestuur is dat alle handelingen en besluitvorming gebaseerd zijn op evenwichtige belangenafweging. Het feit dat ik ook een onafhankelijk adviseur ben, helpt mij in deze taak.'

U bent net gestart als bestuurslid, toch wil ik u vragen, stel het is vier jaar later, wat heeft u dan bereikt?

'Zoals u weet, implementeert het pensioenfonds per 1 januari 2017 een nieuw bestuursmodel. Op dit moment is nog niet bekend hoe de bestuurssamenstelling eruit zal zien. Als ik onderdeel van die bestuurssamenstelling mag uitmaken, wil ik bereikt hebben dat het pensioenfonds nog steeds zo solide is als nu. Dit geldt dan onder andere voor de dekingsgraad en de vooruitzichten om de pensioenen met een grote

mate van zekerheid te kunnen indexeren (verhoging van de pensioenen of toeslagverlening) in de toekomst. Daarnaast wil ik bereikt hebben dat het pensioenfonds intensiever samenwerkt met de CDC fondsen, zodat wij de (gevozen) deelnemers en pensioengerechtigden gezamenlijk nog beter van dienst kunnen zijn.'

Pensioenfonds ING heeft de gouden Pensioen Pro Award gewonnen voor 'Beste Nederlandse Pensioenfonds 2016'. Hoe belangrijk is zo'n prijs voor de leden?

'Het belangrijkste is en blijft dat het pensioenfonds haar doelstellingen kan waarmaken. Het winnen van een prijs is een duidelijk signaal dat wij met z'n allen samen op de goede weg zijn. Dit betekent natuurlijk niet dat wij nu stil kunnen blijven zitten. Wij moeten op de ingeslagen weg verder gaan zodat de leden ook in de toekomst zien dat wij hard werken om voor een zo goed mogelijk pensioen te zorgen'

Het pensioenfonds is een gesloten fonds en kent 70.000 leden. Hoe kan in deze tijd van Brexit, lage rentes, toch een grote mate van pensioenzekerheid worden geboden?

'De financiële markten zijn inderdaad turbulent. Natuurlijk zal dit altijd de kengetallen van het pensioenfonds beïnvloeden.

Om de gevolgen van schommelingen op de financiële markten te beheersen hebben wij een overzicht gemaakt van de financiële risico's die wij lopen en hebben wij duidelijke grenzen vastgesteld voor de mate waarin wij deze risico's willen lopen. Door voorzichtig te handelen en de risico's voor een groot deel af te dekken, beperken wij de gevolgen en proberen daarmee een grote mate van pensioenzekerheid te bieden.

Iedereen moet zich wel realiseren dat wij door het afdekken van risico's zowel de negatieve als de positieve impact van financiële schommelingen beperken. Zo zal ons fonds als de rente weer zou gaan stijgen, minder profiteren dan andere fondsen die het renterisico in mindere mate hebben afgedekt.'

Van belang voor alle deelnemers is de toekomstbestendigheid van ons pensioenfonds. Het bestuur heeft in 2015 uitvoerig onderzocht of splitsing van het fonds wenselijk en noodzakelijk is. Daarbij is concreet gekeken naar beleggingen, communicatie en pensioenadministratie. Na overleg met het Verantwoordingsorgaan heeft het bestuur besloten om nog niet verder te gaan op dit pad. Is een voorgenomen splitsing voorgoed van de baan?

'Pensioenfondsbesturen hebben hun eigen verantwoordelijkheid om in het belang van alle stakeholders de toekomst vorm te geven. Daarbij komt dat ook toezichthouder DNB het vormgeven van de toekomst als een actueel thema ziet. Van fondsen wordt verwacht dat ze een goed doortimmerde visie en strategie hebben, en de regie over hun eigen toekomst hebben. Dit betekent dat de strategie altijd op de agenda van het bestuur blijft staan en ook moet staan. Onderdelen van deze strategie zijn en blijven een goede risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging. Dit zijn belangrijke aspecten om te komen tot een zorgvuldig besluit over de splitsing.'

Het bestuur heeft ook gekeken naar de inrichting van het fonds wat be-

Toeslaggroep	Prijnsindex	Cao NN Group	Cao ING Bank
Cumulatief toegekend	1,19%	1,25%	1,25%
Percentage van de maatstaf (indexatieresultaat)	100%	100%	100%

treft toekomstbestendigheid. In 2017 komt er een nieuw bestuursmodel, waarin naast uitvoerende bestuursleden ook toezichthoudende (niet uitvoerende) bestuursleden zitting hebben. Kunt u uitleggen wat dit voor de leden betekent? En blijven huidige bestuursleden dan in het bestuur zitten?

'Voor de hoogte van de pensioenen van de leden en de toeslagambitie heeft deze wijziging van bestuursmodel geen gevolgen. De doelstelling van het pensioenfonds blijft ongewijzigd. Daarin zit de wijziging dus niet. Wat wel verandert is de rol die de niet uitvoerende bestuursleden hebben. Zij zullen in het nieuwe model een toezichthoudende rol hebben. Dat betekent dat beide geleidingen in gezamenlijkheid de algemene beleidslijnen uitzetten. Vervolgens voeren de uitvoerende bestuursleden dat algemene beleid uit en houden de niet uitvoerende leden van het bestuur daar toezicht op. Hoe de personele invulling van het nieuwe bestuur eruit zal zien, is op dit moment nog niet bekend. Dit is een proces dat wij zorgvuldig doorlopen.'

Rients Prins heeft als voorzitter bij de overhandiging van de prijs gezegd: 'We zijn een gesloten fonds en een gezond fonds, mede dankzij de eerdere financiering door ING. We nemen niet meer risico dan nodig om aan onze verplichtingen en indexatieambitie te voldoen.'

Wat mij opvalt bij de indexatie is dat er verschillen zijn, voortkomend uit verplichtingen uit het verleden, tussen de mate van indexering bij de deelnemers. Zo hebben degenen die een indexatie krijgen gekoppeld aan de consumentenprijsindex per 1 januari 2016 0,44% toeslag ontvangen tegen 0,75% toeslag per 1 juli 2016 voor degenen die de loonontwikkeling NN volgen. Hoe kijkt u hier tegen aan?

'Als bestuur is het enerzijds onze verantwoordelijkheid om de bepalingen zoals die zijn vastgelegd in de pensioenreglementen te volgen. Dat dit betekent dat de toeslagbepalingen

voor de diverse deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden verschillend kunnen zijn, is een gegeven. Anderzijds moet het bestuur alle belangen evenwichtig afwegen bij het toekennen van toeslagen uit de eigen middelen. Daarbij weegt mee dat in het bedrag dat de werkgever heeft gestort bij de financiële onafhankelijkheid van het fonds rekening is gehouden met een loonontwikkeling die gemiddeld 0,5% hoger is dan de prijsontwikkeling. Overigens valt het op dit moment (juli 2016) wel mee met de verschillen. Het fonds financiert met ingang van 1 januari 2015 de toeslagen uit de eigen middelen. Vanaf die datum zijn (cumulatief) de toeslagen toegekend zoals in bijgaand schema.

De verwachte toeslagen, het bestuur moet hier nog over besluiten, voor de komende periode zijn 1,25% per 1 september 2016 voor degenen die de cao van ING Bank volgen; een nog onbekende toeslag per 1 januari 2017 voor degenen die de prijsinflatie volgen en 1,25% per 1 april 2017 voor degenen die de cao van NN Group volgen.'

Als ik naar de financiële positie van het fonds kijk, ziet het er wat indexatiezekerheid betreft goed uit. Kunnen met name de gepensioneerden leden, die afhankelijk zijn van hun pensioeninkomen, met vertrouwen de toekomst van het fonds inzien?

'Dat kunnen zij zeker. Maar natuurlijk bestaan er geen garanties. Verder wil ik nog wel aanvullen dat wij een toeslagstafel als leidraad hanteren voor besluiten over voorwaardelijke toeslagverlening en dat deze staffel jaarlijks wordt aangepast vanwege het vergrijzen van het fonds. Zoals Rients het ook gezegd heeft, nemen wij niet meer risico dan nodig om aan onze verplichtingen en toeslagambitie te voldoen. Daarmee proberen wij ervoor te zorgen dat alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden de toekomst van het pensioenfonds met vertrouwen tegemoet kunnen blijven zien.'

Angela van Leeuwen

Commissie Pensioenen

Doorwerken en pensioen uitstellen tot AOW ingaat?

De leeftijd waarop iemand recht krijgt op AOW gaat in stappen omhoog naar 66 jaar in 2018 naar 67 jaar in 2021. De bedoeling is dat werknemers voortaan tot die ingangsdatum van de AOW-uitkering doorwerken. Steeds meer mensen doen dat ook. Als hun aanvullende pensioen eerder ingaat, bijvoorbeeld op 65-jarige leeftijd, levert dat problemen op. Ze krijgen dan te maken met dubbele inkomsten (loon plus pensioenuitkering) wat ongunstig is uit fiscaal oogpunt en voor de inkomensafhankelijke regelingen. Om die reden willen ze ook hun aanvullend pensioen uitstellen tot hun AOW-uitkering ingaat. Dat is mogelijk, mits wordt voldaan aan een aantal voorwaarden, die zijn opgenomen in de Wet op de loonbelasting en de mogelijkheden die pensioenregeling biedt.

Door Hasko van Dalen

De belangrijkste wettelijke voorwaarde is het doorwerkvereiste. Uitstel van de ingangsdatum van het aanvullend pensioen is alleen mogelijk als men na de in de pensioenregeling vastgestelde pensioendatum blijft doorwerken. Dit kan zijn bij de huidige werkgever, bij een nieuwe werkgever, als ondernemer of als zzp-er. In die laatste drie situaties is sprake van uitstel van de ingangsdatum van de slapersrechten uit een vorig dienstverband. Het aantal uren dat men na de datum van pensioenuitstel blijft werken moet ten minste gelijk zijn aan het aantal uren dat de men werkte vóór de pensioendatum uit de pensioenregeling. Als iemand minder uren blijft werken (doorwerken in deeltijd), dan kan het pensioen, wettelijk gezien, alleen worden uitgesteld voor het aantal uren dat men blijft doorwerken. Voor de rest moet het pensioen direct ingaan als een soort deeltijdpensioen. Dit kan uiteraard alleen als de pensioenregeling de mogelijkheid van deeltijdpensioen biedt. Uitstel is ook alleen mogelijk als men vóór de in de pensioenregeling genoemde ingangsdatum om uitstel heeft verzocht.

Daarnaast geldt nog een aantal andere voorwaarden, die hieronder worden toegelicht. Hierbij wordt uitgegaan van de situatie van huidige en voormalige medewerkers van ING Bank en NN Group, die tot eind 2013 pensioen hebben opgebouwd bij het inmiddels gesloten Pensioenfonds ING (PFI) in de Basisre-

geling pensioen 65. In die regeling gaat het pensioen in op de eerste dag van de maand waarin men 65 jaar wordt.

Uitstel bij doorwerken bij ING of NN

Bij doorwerken bij de eigen werkgever mag de pensioenuitkering later ingaan dan de in de pensioenregeling vastgestelde pensioendatum van 65 jaar, uiterlijk niet later dan de maand waarin men 67 jaar wordt. Dat kan dus tot de ingangsdatum van de AOW-uitkering, maar eerder stoppen tussen 65 jaar en de AOW-leeftijd mag ook. Zodra men met werken stopt moet het aanvullend pensioen ingaan.

Als iemand wel blijft doorwerken maar de arbeidsduur verkort (in deeltijd gaat doorwerken), dan kan het pensioen worden uitgesteld voor het gedeelte dat betrokkene nog in deeltijd doorwerkt. Volgens de reglementen van PFI is deeltijdpensioen alleen mogelijk voor 25%, 50% of 75%. Er kan dan ook alleen in die verhoudingen worden uitgesteld. Wie blijft doorwerken na 65 jaar moet de gewenste afwijkende ingangsdatum van het pensioen minimaal vier maanden voor het bereiken van het 65ste jaar bij PFI melden via het formulier 'keuze ingangsdatum (deeltijd) pensioen' van ING Bank of van NN Group. Dit formulier staat op de website van PFI. Bij doorwerken in deeltijd moet uiteraard ook vooraf overleg worden gepleegd met de leidinggevende. Tijdens het doorwerken na het bereiken

de 65-jarige leeftijd wordt nog pensioen opgebouwd. Dat gebeurt niet meer bij PFI, dat sinds 2014 gesloten is, maar bij ING CDC Pensioenfonds of NN CDC Pensioenfonds.

Uitstel bij doorwerken bij een nieuwe werkgever

Wie niet meer bij ING of NN werkt, maar nog wel recht op pensioen van PFI heeft (de zogenaamde slapersrechten) kan ook de ingangsdatum van het pensioen bij PFI uitstellen. Voorwaarde is dan dat als men in dienst van een andere werkgever is, na het 65ste jaar bij die werkgever blijft doorwerken en de gekozen pensioeningangsdatum gelijk is aan de pensioeningangsdatum in de pensioenregeling van die andere werkgever. Deze mogelijkheid is, uit fiscaal oogpunt, vooral van belang voor ex-werknemers van ING of NN die nu in dienst zijn van een werkgever waarbij het pensioen pas op een latere datum dan 65 jaar ingaat. Bij doorwerken in deeltijd is uitstel van pensioen bij PFI niet mogelijk. De regelingen van PFI kennen voor slapers namelijk geen

deeltijdpensioen. Dit betekent dat een slaper die minder uren werkzaam is dan dat hij destijds bij ING/NN werkte het pensioen bij PFI niet kan uitstellen. PFI is verplicht om met enige regelmaat, maar ten minste jaarlijks te toetsen

of en in welke mate de pensioenge-rechtigde doorwerkt. Hierbij volstaat een jaarlijkse verklaring van de pensioengerechtigde zelf over de mate van doorwerken.

Slapers kunnen hun verzoek om uitstel schriftelijk doorgeven aan PFI, via e-mail of brief en ontvangen daarna een intentieverklaring.

Uitstel bij doorwerken als ondernemer of zzp-er

De Wet op de loonbelasting bevat geen regels voor doorwerken als ondernemer of zzp-er. Op basis van een hardheidsclausule heeft de Staatssecretaris van Financiën echter toegestaan dat pensioenuitstel ook mogelijk is bij doorwerken als ondernemer of zzp-er, in de zin van de belastingwetgeving. Wel gelden hierbij nog aanvullende voorwaarden:

- De pensioenregeling moet de mogelijkheid van uitstel bevatten en de pensioenuitvoerder moet bereid zijn mee te werken aan het uitstel en de daaraan gekoppelde voorwaarden. PFI werkt hieraan mee en vraagt hierbij om een ingevulde intentieverklaring;
- Het aantal werkzame uren na de datum van pensioenuitstel moet ten minste gelijk zijn aan het aantal uren dat de ondernemer of zzp-er voorheen werkzaam was in loondienst. Bij een lager aantal werkzame uren zal het pensioen van PFI direct volledig ingaan, omdat voor slapers niet de mogelijkheid van deeltijdpensioen bestaat.
- Als het ouderdomspensioen als gevolg van het uitstel het niveau van 100% van het laatste in loondienst genoten pensioengevend loon bereikt, is uitstel tot de AOW-leeftijd alleen toegestaan onder de voorwaarde dat het pensioenniveau op 100% wordt bevroren.

Ook hier moet PFI ten minste jaarlijks toetsen of en in welke mate de pensioengerechtigde doorwerkt. Bij deze toetsing volstaat een jaarlijkse ondertekende verklaring van de slaper zelf waaruit blijkt dat hij werkzaam is als ondernemer of als zzp-er, en in welke mate hij dat is. Maar de betrokkene is ook zelf verplicht om een structurele vermindering van de omvang van de gewerkte uren direct aan PFI door te geven. Het verzoek om uitstel kan de ondernemer of zzp-er schriftelijk indienen via e-mail of brief.

Voor uitkeringsgerechtigden geen uitstel mogelijk

Voor mensen met een WAO-of WIA-uitkering is uitstel van het ouderdomspensioen tot de AOW-datum niet toegestaan.

Geen handtekening (ex-) partner vereist

Voor uitstel van de pensioeningangsdatum is geen toestemming van de (ex-) partner vereist. Het verevende pensioen waarop de ex-partner aanspraak kan maken is een afgeleide van het pensioen van de ex-echtgenoot en daarom afhankelijk van de uitstelmogelijkheden van de pensioenregeling en de wijze waarop de ex-echtgenoot die wil benutten.

Effect op het ouderdoms- en partnerpensioen

Wie zijn pensioen later laat ingaan dan de pensioendatum in de pensioenregeling ontvangt later een hoger ouderdomspensioen. Zo wordt gecompenseerd voor de kortere periode waarover men de pensioenuitkering ontvangt. Langer doorwerken heeft echter geen gevolgen voor de hoogte van het partnerpensioen.

Belastingplan 2017

Waarschijnlijk wordt de regeling rond pensioenuitstel volgend jaar drastisch gewijzigd. Het kabinet heeft voorgesteld de doorwerkis te schrappen. Iedereen kan dan pensioen uitstellen, ongeacht of men nog werkt. Ook voor mensen met WAO-of WIA-uitkering wordt pensioenuitstel dan mogelijk. Verder wil het kabinet ook de 100%-toets schrappen. Dat zou betekenen dat bij pensioenuitstel het totale pensioen (inclusief AOW) meer mag gaan bedragen dan 100% van het laatste loon. Deze maatregelen zouden al op 1 januari 2017 moeten ingaan.

Tot slot: voordat u een besluit neemt, is het verstandig om te controleren wanneer uw AOW ingaat. Wilt u weten of de ingangsdatum van uw pensioen bij PFI kan worden uitgesteld en hoe dit in uw situatie werkt, neem dan contact op met het Pensioenloket van PFI.

Commissie Sociaal Economische Belangen

Zilveren Kruis: laat je medicatie beoordelen

De verzekeraar van de collectieve VSI Zorgverzekering Zilveren Kruis biedt de verzekerden een gratis medicatiebeoordeling aan door de eigen apotheker.

Uit onderzoek blijkt dat 65-plussers twee keer vaker in het ziekenhuis belanden als gevolg van verkeerd medicijngebruik dan mensen die jonger zijn dan 65 jaar. Het gaat hierbij om onder meer hartpatiënten, diabetici, reumapatiënten, mensen met nierproblemen of een

aandoening van het bewegingsapparaat. Een ziekenhuisopname is vervelend en het kost ook nog eens veel geld. Per jaar zo'n 85 miljoen euro. Medicatiebeoordeling kan uitkomst bieden. Dit is een manier om de kwaliteit van de zorg te verbeteren. De apotheker

vraagt, met uw toestemming, medische informatie op bij de huisarts. Vervolgens bekijkt de apotheker samen met de patiënt of de medicijnen op de juiste manier gebruikt worden; of de medicatie nog wel nodig is; of er al een nieuwe middel is dat beter werkt.

De huisarts en apotheker bekijken vervolgens hoe het medicatiebehandelplan er het beste uit kan zien. Als het nodig is nemen zij ook contact op met de specialist. De apotheker zal dit plan met de patiënt bespreken.

De medicatiebeoordeling is bedoeld voor alle medicijngebruikers, maar de hiervoor genoemde patiëntengroepen voor wie deze beoordeling extra relevant is, worden bij deze hierop geattendeerd om gezondheidsklachten in de toekomst te voorkomen. Een beoordeling is zinvol voor wie zelfstandig woont, patiënt is van 65 jaar of ouder, vijf of

Zorgverzekering Zilveren Kruis 2017

Vorig jaar hebben wij de collectieve VSI Zorgverzekering bij Zilveren Kruis geïntroduceerd. Ook in 2017 kunt u als lid van onze vereniging deelnemen aan de collectieve verzekering. Het is nu nog te vroeg om over premies en polisvoorwaarden te praten. Wel is duidelijk dat de kortingspercentages gelijk zijn aan die van dit jaar: 10% korting op de premie voor zowel de basisverzekering, als de aanvullende verzekering. Vanaf begin november 2016 informeren wij u over de collectieve verzekering bij Zilveren Kruis. Uiteraard geldt dat ook voor de werkgeverscontract bij ONVZ (voor de gepensioneerden) en de collectieve verzekering Groenzorg (voor degenen die rechten hebben opgebouwd in het ING Pensioenfonds, maar nog niet zijn gepensioneerd).

Aandacht voor vrijwilligerswerk

Cees van Stijn vertelt waarom

Na jarenlang hard te hebben gewerkt, is de hele dag thuiszitten, hoe gezellig ook, geen optie. Dat is de reden waarom veel oud-collega's hebben besloten vrijwilligerswerk te doen. Cees van Stijn is zo'n collega.

Ruim 40 jaar heeft Cees van Stijn in verschillende functies bij ING Bank en haar voorgangers gewerkt. Vanaf 2012, na zijn uitstroom bij ING, zet hij zich in als coördinator Thuisadministratie bij de afdeling Zoetermeer van Humanitas.

Waarom koos jij voor vrijwilligerswerk?

Cees: "Ik kreeg veel vrije tijd en besloot iets terug te doen voor de maatschappij. Het vrijwilligerswerk bij Humanitas geeft mij veel voldoening omdat mensen die het echt nodig hebben, geholpen worden."

Wat doe je daar als vrijwilliger?

Cees: "Met 65 andere vrijwilligers begeleiden wij mensen in Zoetermeer die door wat voor oorzaak ook de regie kwijt zijn geraakt over hun thuisadministratie. Heel vaak is er sprake van een chaotische situatie die soms ook gepaard gaat met een schuldenpositie. Wat wij doen, naast begeleiding naar de afdeling Schuldhulpverlening, is zorgen dat mensen na een periode van begeleiding zelfstandig met een geordende en gestructureerde thuisadministratie verder zelf uit de voeten kunnen."

Hoe helpt de kennis die je daarbij in het verleden hebt opgedaan?

Cees: "Als coördinator onderhoud ik veel contacten binnen de gemeente. Mijn bancaire achtergrond heeft mij zeker geholpen bij het nemen van deze beslissing. Indien mensen meer willen weten en zich ook in willen zetten als vrijwilliger, kunnen zij direct contact met mij opnemen. ceesvanstijn@humanitaszoetermeer.nl". (AvL)

meer medicijnen gebruikt en aandoe-
ningen heeft.
Belangrijk: het is aan de apotheker om
te bepalen of verzekerden in aanmer-
king komen voor een medicatiebeoor-
deling. De apotheker hanteert hierbij de
richtlijn Medicatiebeoordeling van de
KNMP (de beroeps- en brancheorgani-
satie voor apothekers).
De kosten: de medicatiebeoordeling
gebeurt in de eigen apotheek en kost
de patiënt niets. Ook is de medica-
tiebeoordeling voor verzekerden van
Zilveren Kruis niet van invloed op het
eigen risico.
Bron: Zilveren Kruis.
Noot van de redactie: ook bij ONVZ
Zorgverzekeraar is de medicatie-
beoordeling niet van invloed op het
eigen risico.

Kinder- ziekenhuis zoekt vrij- willigers

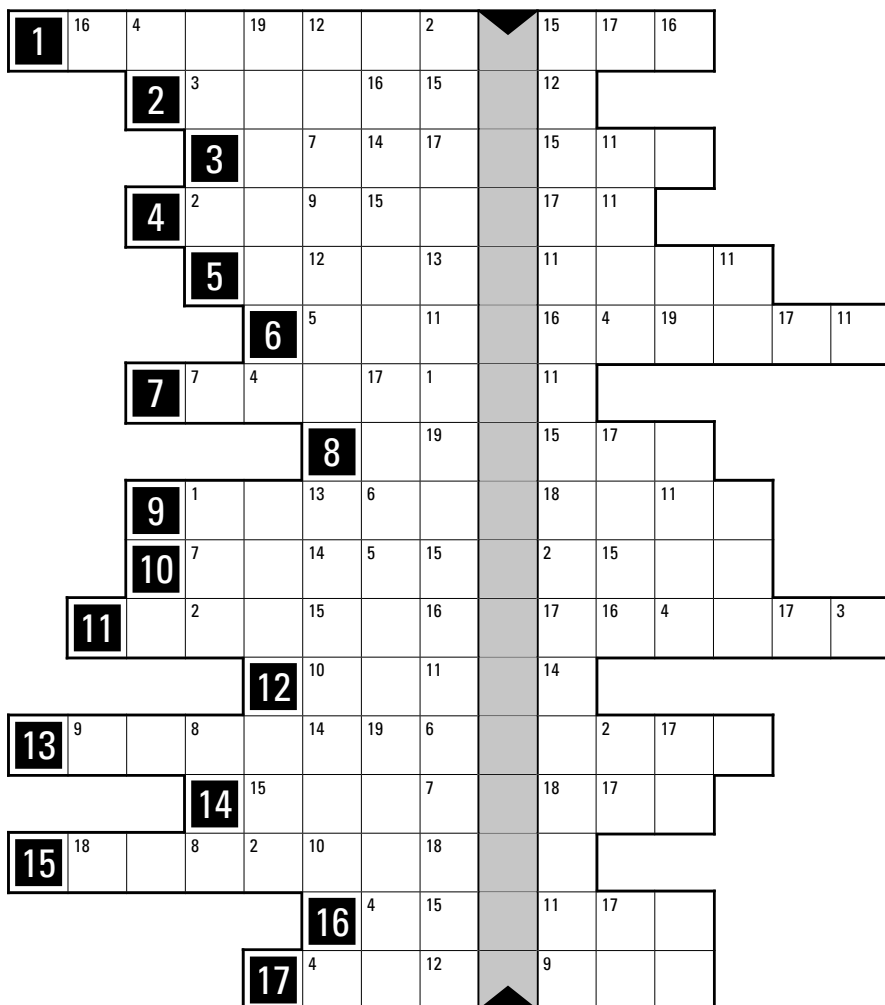
Het Willem-Alexander Kinderfonds
(WAKF) heeft als stichting het doel het
Willem-Alexander Kinderziekenhuis
(WAKZ) van het Leids Universitair
Medisch Centrum (LUMC) te onder-
steunen. Gezocht worden mensen
die vakkennis hebben op het gebied
van marketing of communicatie of die
een specifiek project willen oppakken
om het fonds in een bepaald gebied
rond Leiden op de kaart te zetten. Ook
worden mensen gezocht die mee willen
denken over de toekomst van het fonds
(met ANBI-status) in een ambassa-
deursplatform.

Meer informatie kunt u verkrijgen via
Ghislaine Ottevanger 071-5262814 of
via email g.m.j.ottvanger@lumc.nl.

- 1 financiële raad
- 2 kashouder
- 3 prijsbepaling
- 4 wissels in vreemde valuta
- 5 percentages
- 6 fiscaal aantrekkelijk geld bewaren bij een financiële instelling
- 7 van de bank halen
- 8 prijsopgave
- 9 mandaat
- 10 het opheffen van een overeenkomst
- 11 praatje met een deskundige
- 12 rendement
- 13 handel in vreemd geld
- 14 verbinden met een computer
- 15 auto voor valutatransport
- 16 elektronisch betalen
- 17 franco

Vul de goede
antwoorden in.
Gelijke getallen zijn
gelijke letters.
Bij juiste invulling
leest u in de
gearceerde kolom
de oplossing.

© DENKSPORT PUZZELBLADEN

De oplossing van de puzzel
vindt u op pagina 23.

Meet & Greet in Leiden en Veenendaal

Uit reacties van vroegere bijeenkomsten bleken de onderlinge contacten tussen leden en andere geïnteresseerden zeer te worden gewaardeerd. En dus benadrukte Hans van Buiten, voorzitter van de Commissie ledenbinding, op deze bijeenkomst van 4 oktober in het Van der Valk-hotel in Leiden dat de inleidingen niet lang zouden duren. Onder het genot van een drankje en een hapje was daarna dus uitgebreid gelegenheid voor persoonlijke ontmoetingen en om te netwerken. De aanwezigen waren een mix van gepensioneerden, leden en niet-leden en andere ex-medewerkers die om welke reden ING voortijdig hadden verlaten. Een enkeling zelfs na een dienstverband van 43 jaar. De onderwerpen die op deze namiddag werden besproken waren de nieuwe organisatiestructuur en (de ontwikkelingen van) het Pensioenfonds ING (PFI).

De nieuwe organisatiestructuur

Frank Sukel, bestuurslid, lichtte toe dat met de opsplitsing in twee nieuwe belangenverenigingen het accent is verschoven van 's' (senioren) naar 'o' (oud-medewerkers). Hij ziet het als een uitdaging om ook slapers (dienstverlaters die een pensioen hebben opgebouwd maar nog niet pensioengerechtigd zijn) te bedienen en aan te sporen lid te worden van VO-ING om de belangenbehartiging in bredere zin te bevorderen. De ambities van het bestuur op de korte termijn zijn ledengroei en uitbreiding en versterking van de communicatie: internet, nieuwsbrieven, maar ook het inzetten van social media. Ledengroei is ook nodig in het kader van belangenbehartiging richting het PFI, zorgverzekeraars en ex-werkgever. Opmerkelijk was dat de aanwezigen op deze meeting duidelijk vaker te vinden zijn op LinkedIn dan op Facebook.)

Pensioenfonds ING

Naar de presentatie werd aandachtig geluisterd en uit de vragen die naderhand werden gesteld viel af te leiden dat het onderwerp pensioenfonds ING met grote belangstelling werd en wordt gevolgd. De inleider, Peter van Meel, meldde in zijn presentatie dat het PFI er goed voor staat: een gezonde financiële positie en een relatief hoge dekkingsgraad. Als het gaat om actuele ontwikkelingen noemde hij de Brexit, de toename van de levensverwachting – en daarmee toename van de uitkeringen – en eventuele splitsing van de fondsen als belangrijke thema's. Er wordt nagedacht aan digitalisering: een persoonlijk digitaal archief en directe links naar online-info. De aanwezigen waardeerden de sprekers met applaus waarna het officiële deel van het programma op deze namiddag werd afgesloten. (Hans Nijenmanting)

Reacties van aanwezigen

Ton Boting

(op de foto met zijn vrouw Patricia Boting):

"Ik vind deze bijeenkomsten een goed initiatief. Vroeger was het pensioen nog zo ver weg, maar is nu voor mij dichtbij gekomen. Ik heb gewerkt bij de Postcheque- en Girodienst, ING en daarna bij NN in Den Haag en Rotterdam. Via een e-mail werd ik op de hoogte gebracht van deze bijeenkomst."

Joke Pronk, Arie de Niet en

Henk Hofstra *(gedrieën op de foto):*

Joke Pronk en **Arie de Niet** : "Wij hebben 41 jaar bij NN gewerkt maar werden boventallig. Via een e-mail van BOVOM wisten wij van deze bijeenkomst. Wij drieën houden buiten deze avond ook contact met elkaar, via WhatsApp bijvoorbeeld."

Henk Hofstra: "Zelf heb ik 39 jaar bij NN gewerkt. De mix van pensioenbespreking en ontmoeting van oud-collega's vind ik belangrijk."

John Westerbrink en Theo Stam

(op de foto's respectievelijk links en rechts):

John Westerbrink en **Theo Stam**: Wij hebben allebei bij NN gewerkt maar runnen nu elk een eigen bedrijf in pensioenconsultancy. Wij vinden het netwerken hier belangrijk, maar ook om oud-collega's weer te zien.

10 jaar Werkgroep Lokale Activiteiten

Als laatst overgebleven lid Werkgroep Lokale Activiteiten van het eerste uur voel ik me geroepen even bij onze geschiedenis stil te staan.

Het was tien jaar geleden, op 21 augustus 2006, dat Piet van de Coevering, Erna Krijger, Sally Hols-Tee en ik bijeenkwamen om vorm te geven aan ons idee: de leden uit het gebied rond Amsterdam – destijds de regio Noord-Holland – meer in contact te brengen met elkaar.

Naast het organiseren van leuke activiteiten dachten we toen ook aan informatieve sessies met interessante sprekers. Of discussies over VSI- en pensioengerelateerde onderwerpen en forums, om zo de onderlinge band te verstevigen en leden aan te moedigen om actief lid te zijn.

In 2007 nam het bestuur ons initiatief over. We werden de Initiatief Groep, en later de Werkgroep Lokale activiteiten van Noord-Holland met Wladimir Schreiber als linking pin naar het bestuur.

Om het informatieve niet uit het oog te verliezen, en de geest te prikkelen, combineerden we de uitstapjes met lezingen over o.a. geschiedenis, pensioenen,

erven en gezondheid.

Het informatieve aspect verhuisde geleidelijk aan naar de ALV's van de regio Noord-Holland.

Piet verliet ons om zich voor een andere vereniging in te zetten en Erna kon door haar ziekte niet lang meedoen: ze is in het voorjaar overleden. Sally heeft pas onlangs na vele jaren trouwe dienst de groep verlaten.

Op onze eerste uitjes gingen we in 2008 naar Alkmaar, Zaanse Schans en Pampus.

We zijn als werkgroep over de jaren aangevuld met andere enthousiaste organisatoren: met een gering verloop want het is nog steeds leuk om u als oud-ING-er te verrassen met een mooie bijeenkomst. Jan ten Berge werd onze linking pin en mede-organisator. En Johan van der Laan en Aernout Goldberg hebben ook al heel veel activiteiten op hun naam staan.

In de nieuwe organisatie gaat de werkgroep de activiteiten landelijk openstel-

len. Wij hopen met maximum aantallen van 45 à 60 personen per activiteit landelijk nog steeds die onderlinge band te kunnen behouden.

Door de veranderingen in onze vereniging en de daarmee samenhangende werkwijze, zijn er twee september-activiteiten verschoven naar volgend jaar. In het voorjaar denken we aan een rondvaart door de Eilandspolder, een wandeling in de duinen, een bezoek aan het Naardermeer, een workshop klootschieten en een bezoek aan het Geologisch Museum Hofland in Laren. De werkgroep heeft haar wortels in Noord-Holland en de huidige leden komen voornamelijk uit het noordwesten van het land. Onze wens is meer te kunnen organiseren voor de leden en daarom nodigen we iedereen uit om zich bij mij (telefoon 0613560574) op te geven als lid voor het opzetten van nieuwe werkgroepen in het Zuidwesten, Zuiden, Midden en Oosten van het land.
Colette Zonsveld

Prinsjesdag 2016: minimaal plusje stemt ouderen nog niet vrolijk

Een klein plusje, dat is wat ouderen na acht jaar koopkrachtdaling hooguit krijgen. Nibud deed onderzoek in opdracht van ouderenorganisaties KBO-PCOB, NVOG (de organisatie waarbij VO-ING is aangesloten), KNVG en NOOM.

Senioren geloven niet zomaar in echt koopkrachtherstel tijdens een verkiezingsjaar. Daarvoor is de kloof met werkenden te groot geworden. Reparatie is hard nodig. De nieuwe Nibud-cijfers bevestigen

wat veel ouderen al aan den lijve ervaren. Reden voor de ouderenorganisaties om niet mee te juichen met het positief gebrachte Prinsjesdagnieuws. Zo blijkt dat ouderen met een gemiddeld pensioen er onder kabinet Rutte I en -II

tot wel 6,7% op achteruit gingen. De site van de ouderenorganisatie PCOB geeft een samenvatting van het Nibud-onderzoek. De link erheen staat op www.vo-ing.nl.
Bron: nieuwsbrief NVOG en www.pcob.nl.

Wijnaanbieding van de maand oktober

Speciaal voor VO-ING-leden – zijn deze maand heerlijke wijnen van La Villette, Frankrijk – Languedoc geselecteerd.

Het doel van de La Villette-wijnmakers is een wijn te maken met de authentieke en romantische Franse uitstraling voor drinkers wereldwijd.

La Villette Chardonnay – Gemaakt van Chardonnay-druiven. De druiven gisten tien tot twaalf dagen op eiken vaten en rijpen vervolgens zes maanden 'sur lie'. Deze chardonnay heeft een verfrissende geur met citroen, banaan en peer gevolgd door warme aroma's van geroosterd brood en vanille. In de mond een rijke, volle smaak met geroosterde noten, toast en vanille en een zachte zuurgraad.

La Villette Grenache Syrah Mouvèdre

– Deze blend bestaat voor 50% uit Grenache-, 40% Syrah- en 10% Mouvèdre-druiven. In de neus een rijke geur met aroma's van zwarte bessen en rood fruit gevolgd

door bloemen en kruiden. In de mond een rijke smaak met vol fruit en tonen van zoethout en elegante tannines.

De bestelling (€ 5,49 per fles) kan samengesteld worden zoals je zelf wilt. Vanaf twaalf flessen wordt de wijn gratis thuis bezorgd in heel Nederland.

Bestellen: <http://dewijnzaak.nl/vsi-wijnaanbiedingvandemaand>.

Er kan ook een combinatie gemaakt worden met andere wijnen op de website.

De oplossing van de puzzel, pagina 19:

1 spaaradvies, 2 kassier, 3 notering, 4 deviezen, 5 procenten, 6 banksparen, 7 opnemen, 8 tarief, 9 machtiging, 10 ontbinding, 11 adviesgesprek, 12 winst, 13 valutahandel, 14 inloggen, 15 geldwagen, 16 pinnen, 17 portvrij verzekeringsagent

Nieuwe leden

In de afgelopen periode zijn 67 oud-collega's lid geworden van de VO-ING. Hierbij worden zij van harte welkom geheten bij onze vereniging.

- Dhr. AAM Ackermans, Rosmalen
- Dhr. P.J. de Baat, Hoofddorp
- Dhr. J Beck, Woubrugge
- Mw. M Benard, Castricum
- Mw. KM Brand, Woensdrecht
- Dhr. M Bruijning, Amsterdam
- Dhr. F.T.J. Danenberg, Almere
- Dhr. B.J. Delfos, Lexmond
- Mw. E.S. Dinkla-Kraaij, Wijdewormer
- Dhr. PH ten Donkelaar, Westervoort
- Mw. S.P. Eijrond- van Acker, Velp gld
- Dhr. L.F. Falkenburg, Huis ter Heide (Utr.)
- Dhr. J G M Fleuren, Almere
- Dhr. F. Geerling, Duiven
- Dhr. FJHM Habers, Emmeloord
- Mw. R.B. Hartgers-Mohunol, Den Haag
- Mw. M van Helvert-Onclin, Amsterdam
- Dhr. J.C.A. Hendrixx, Drunen
- Mw. L.M. Hensing, Hillegom
- Dhr. M.W.J.M. Hermsen, Millingen aan de Rijn
- Dhr. L.J.H.M. Huis in 't Veld, Enschede
- Mw. A.C. de Jong, Leersum
- Mw. A.L. Kaffa, Almere
- Mw. M Klein, Almere
- Dhr. J.A. Koehorst, Haarlem
- Dhr. KHA Kromhout, Utrecht
- Dhr. J.F.H.W. Lammers, Alphen aan den Rijn
- Dhr. H.a. Leber, Volendam
- Dhr. P. A. van Lente, Rouveen
- Mw. AJM Masselink, Gengelo (o)
- Dhr. H Meijboom, Arnhem
- Dhr. R van der Meulen, Drachten
- Dhr. J.O. Moredo, Enschede
- Dhr. J Okkema, Schiedam
- Mw. M. Oppelaar, Hoofddorp
- Dhr. H.H. van Opstal, Hoogvliet Rterdam
- Mw. M. Pels - Prins, Purmerend
- Mw. FHM Postma, Nieuwegein
- Dhr. H. de Reus, Duivendrecht
- Mw. C. Riechelmann, Hoorn
- Dhr. M A de Rooy, Amsterdam
- Dhr. A.G. Rosheuvel, Baarn
- Dhr. K Ruijsch, Zetten
- Dhr. R.J. Schimmel, Amstelveen
- Dhr. J A Schoel, Uitgeest
- Dhr. A.N.M. Schuurmans, Oss
- Dhr. AC Slijters, Heerlen
- Dhr. F Stoker, Drachten
- Dhr. J.R. Stommel, Oostzaan
- Mw. A.M. Sundahl, Amstelveen
- Mw. G.H.M. Ten Kleij-Van Zalinge, Heerhugowaard
- Dhr. JPM Tetteroo, Zeewolde
- Dhr. J.J. Tijsma, Eindhoven
- Dhr. WHJ Tomassen, Veenendaal
- Dhr. W.P.H. van den Top, Ede
- Dhr. P.C. van Veenendaal, Bilthoven
- Dhr. J.M. van der Vliet, Deventer
- Dhr. R.B. de Vries, Lekkerkerk
- Dhr. EMJJ Weber, Amsterdam
- Mw. M Van der Werf, Heerenveen
- Dhr. J.B. Wiersum, Amsterdam
- Dhr. S.W. van Wijk, Stiens
- Dhr. G. van der Windt, Hilversum
- Dhr. PPM Witteman, Woerden
- Dhr. J.A.J. Wognum, Hazerswoude-Dorp
- Dhr. O.J. Zijlstra, Heerenveen
- Mw. J.M. van Zweden-Kortenbach, 's Gravenhage

In memoriam

De vereniging is voor haar mutaties in het ledenbestand afhankelijk van de informatie van de leden zelf. En in geval van overlijden van informatie hierover van de nabestaanden. Het komt voor dat we wél een overlijden doorkrijgen maar niet de overlijdensdatum. De volgende leden zijn ons in de achterliggende periode ontvallen.

- Dhr. J.A.G.M. Baaijens, Bostel
- Dhr. J. van den Berg, 's-Gravenhage
- Dhr. C.J.G. Doker van Heel, Franeker
- Dhr. H.E.M. Ebbelaar, Muiden
- Dhr. H. den Haan, Vaassen
- Dhr. L.J. Hartjes, Ochten
- Dhr. S. Hofsté, Santpoort-Noord
- Dhr. G. Hollander, Emmen
- Mw. M.W.T. Janssen-Vermeulen, Nijmegen
- Mw. E.G. Krijger-Prins, Amsterdam
- Dhr. J.P. van de Laarschot, Haarlem
- Dhr. A.A. van der Linden, Voorburg
- Dhr. H.M. Slinkman, 's-Gravenhage
- Dhr. H. Smid, Zwolle
- Mw. G. Vrieling, Haren Gn
- Dhr. M.P.J. Wagemakers, Hardenwijk
- Dhr. P.E. van der Wal, Castricum
- Dhr. J.G. Wiltink, Ouderkerk aan de Amstel

Wij wensen de nabestaanden veel kracht bij het verwerken van dit verlies.

Saxofonist Ben Douwes en zijn NMB Band

Hoogtepunten, dat waren het toen amateursaxofonist, NMB'er en Groninger Ben Douwes (76) in 1976 een big band oprichtte van twintig man, compleet met trombonisten, trompettisten, saxofonisten en een pianist, slagwerk, gitaar en een zangeres. Toen de Raad van Bestuur hen liet spelen op een jubileumfeest van de NMB in het congrescentrum in Den Haag, waren ze onder de indruk en werd de meedenkbank hun hoofdsponsor. Ben: 'We kregen de complimenten van de Raad van Bestuur. Tot dan moesten de professionele musici van de band zich tevreden stellen met een gevulde koek en een biertje. Door de sponsoring en de opbrengsten van optredens konden zij acceptabel betaald worden en het orkest blijven bestaan.'

Ze speelden sindsdien als New Metronome Big Band, afgekort als NMB Band, de sterren van de hemel met Toots Tielemans, Lee Towers, Margriet Eshuis en onder meer Marco Bakker. Met Pim Jacobs maakten ze een cd die een relatiegeschenk van de bank werd.

Na 60 jaar spelen boeit de sax hem nog steeds. Tegenwoordig in het (eveneens) door hem opgerichte saxofoonkwintet Opus 5; een stelletje pleziermakende gepensioneerde prof-saxofonisten dat huiskamerconcerten geeft voor wie het wil en wie van Mozart, Bach, Queen en jazz houdt.

Voor verschillende VSI-regio's luisterde Opus 5 menige bijeenkomst op. Vele leden hoorden hem ooit op een VSI-jaarvergadering.

Meer info: www.saxofoonkwintetopus5.com. Jaarlijks organiseert hij in het Drentse Roden en omgeving op één dag 35 huiskamerconcerten, met sponsors, entreegelden en een gevuld lokaal theater. Een indrukwekkend evenement voor honderden mensen. Al jaren een daverend en toenemend succes. Rustig aan doen? Nee, Ben moet niet denken aan een rustige oude dag...

Ken je ook een VO-ING-lid met een bijzondere hobby of verdienste?

Laat het de redactie weten: info@vo-ing.nl